

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра екологічного права
Кафедра права Європейського Союзу
Рада молодих вчених

ЕКОЛОГО-ПРАВОВА БЕЗПЕКА СУВЕРЕННОЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Матеріали науково-практичної онлайн-конференції
(Харків, 8 грудня 2022 р.)

За загальною редакцією професора
А. П. Гетьмана

Харків
«Право»
2022

DOI: <https://doi.org/10.31359/978-966-998-457-9>

УДК 349.6(477)

E45

Еколого-правова безпека суверенної держави в умовах воєнного стану : матеріали наук.-практ. онлайн-конференції (Харків, 8 груд. 2022 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана ; МОН України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. екол. права, Каф. права Європ. Союзу, Рада молодих вчених – Харків : Право, 2022. – 390 с. – DOI: <https://doi.org/10.31359/978-966-998-457-9>

ISBN 978-966-998-457-9

Збірник містить тези наукових доповідей учасників науково-практичної онлайн-конференції, що відбулася у м. Харкові 8 грудня 2022 р.

Розраховане на науковців, фахівців у галузі права, студентів закладів вищої юридичної освіти та всіх, хто цікавиться питаннями екологічного, земельного й аграрного права України.

УДК 349.6(477)

ISBN 978-966-998-457-9

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2022

Кобецька Надія Романівна
докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри трудового,
екологічного та аграрного права
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВЧИХ ПРОПОЗИЦІЙ ЩОДО ВПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ВИМОГ ДИРЕКТИВИ № 2010/75/ЄС

Анотація: Представлені ключові засади регулювання промислового забруднення відповідно до Директиви 2010/75/ЄС, а також аналізуються проекти законів України, що спрямовані на впровадження європейського механізму зменшення, запобігання та контролю промислового забруднення.

Ключові слова: Директива 2010/75/ЄС, імплементація положень Директиви 2010/75/ЄС, законодавчий механізм запобігання промислового забрудненню.

Abstract: Presents the key principles of regulating of industrial pollution in accordance with Directive 2010/75/EU, and also analyzes draft laws of Ukraine aimed at implementing the European mechanism for reducing, preventing and controlling industrial pollution.

Keywords: Directive 2010/75/EU, the implementation of the provisions of Directive 2010/75/EU, the legislative mechanism for the prevention of industrial pollution.

Діяльність, пов'язана з охороною довкілля та забезпеченням екологічної безпеки, є одною зі сфер, щодо яких Україна, відповідно до Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, взяла зобов'язання наближення свого законодавства до права та політики ЄС. Серед Директив, які визначені в Додатку XXX до Угоди як такі, що повинні бути імплементовані в національне законодавство, названа Директива № 2010/75/ЄС про промислові викиди (всеохоплююче запобігання і контроль забруднень) – в офіційному перекладі Кабінету Міністрів України її назва зазначена як Директива Європейського Парламенту і Ради № 2010/75/ЄС від 24 листопада 2010 року про промислові викиди (інтегрований підхід до запо-

бігання забрудненню та його контролю). Напевне, це одна з найскладніших і найпроблемніших, з точки зору узгодження екологічних та економічних (господарських, фінансових) інтересів, Директив.

Не вдаючись в детальний аналіз положень Директиви, варто визначити лише ключові моменти, що характеризують інститут інтегрованої дозвільної системи та контролю промислового забруднення, а саме:

- інститут інтегрованих екологічних дозволів є безпосередньою реалізацією принципу сталого розвитку та відображення компромісу між економічними (господарськими) і екологічними (природоохоронним) інтересами;

- інтегрований екологічний дозвіл є санкціонуванням, схваленням певної діяльності;

- він оформляється письмовим рішенням компетентного органу;

- видається на експлуатацію технічних установок;

- стаціонарні технічні установки, які потребують отримання інтегрованого дозволу, є джерелами значного негативного впливу на довкілля;

- перелік відповідних установок обмежений та визначається сферою господарської діяльності, її параметрами, обсягами впливу на довкілля;

- у дозволі визначаються умови комплексного впливу на навколишнє природне середовище та його елементи;

- ці умови повинні ґрунтуватись на нормативних вимогах і технічних рекомендаціях індивідуально щодо кожної установки;

- основою для встановлення вимог для кожної установки є використання найкращих доступних технологій;

- формулювання таких умов можливе в результаті співробітництва, консультацій різних державних органів, зацікавлених суб'єктів, громадськості;

- процес видачі інтегрованих дозволів повинен бути прозорим і забезпечувати можливості доступу до інформації та участі громадськості;

- строк видачі дозволів має бути оптимальним та достатнім для всестороннього аналізу умов діяльності установки;

- інтегровані дозволи мають тривалий чи навіть необмежений термін дії, однак законодавство повинно передбачати систематичний контроль та перегляд умов дозволу, з урахуванням об'єктивних змін роботи самої установки або ж екологічних і технічних стандартів (детальніше див.: [1]).

Що ж зроблено в Україні на шляху до імплементації цієї Директиви? Незважаючи на затверджені в 2014, а потім відкориговані в 2017 році розпорядженнями Кабінету Міністрів України плани та строки підготовки проєктів нормативно-правових актів (спочатку до грудня 2017 р., пізніше – до березня 2018 р.), лише 22 травня 2019 розпорядженням №402-р Кабінет Міністрів України схвалив перший на цьому шляху нормативний програмний документ – Концепцію реалізації державної політики у сфері промислового забруднення. Метою Концепції було визначено «створення відповідних правових та інституційних передумов для ефективного запобігання, зменшення і контролю промислового забруднення в Україні». Концепція розрахована на період до 2028 року та передбачила на першому етапі (2019–2021 роки) розробку і прийняття закону України щодо інтегрованого запобігання, зменшення та контролю промислового забруднення.

18 лютого 2020 року Кабінетом Міністрів України схвалений проєкт Закону України, який був спрямований на реформування дозвільної системи в сфері охорони довкілля. Однак в березні 2020 року поданий до Верховної Ради України проєкт був відкликаний, доопрацьовувався, а його нова редакція (проєкт №4167 «Про запобігання, зменшення та контроль промислового забруднення, що виникає в результаті промислової діяльності») була подана до Верховної Ради України 29 вересня 2020 року. Як відзначали еко активісти, він покликаний докорінно змінити ситуацію та передбачав три революційні речі.

1. Впровадження інтегрованого довкільного дозволу, який охоплює всі види викидів, що продукує промислова установка чи її окремі частини: в атмосферу, воду, ґрунти, вперше забезпечує контроль шумового забруднення. Це дозволить оцінити сукупний вплив установки на довкілля. У ст. 2 Закону описані сфери, які потребуватимуть обов'язкового отримання інтегрованого довкільного дозволу, це: енергетика, виробництво та обробка металів, переробка мінеральної сировини, хімічна промисловість, управління відходами.

2. Послідовну модернізацію підприємств відповідно до НДТМ (найкращі доступні технології та методи управління, які є єдиними для всієї Європи), що за підрахунками розробників проєкту дозволить зменшити викиди забруднюючих речовин в Україні на 25% у порівнянні з 2015 роком.

3. «Моніторинг на трубі» 24/7, коли дані про викиди в атмосферне повітря стануть доступними для всіх в режимі реального часу [2].

Водночас, паралельно, 13 жовтня 2020 року у Верховній Раді України зареєстрований альтернативний законопроект №4167–1. Його розробники (жоден з яких не є членом комітету з питань екологічної політики та природокористування) фактично зробили спробу відобразити в ньому, насамперед, інтереси промислових компаній, які аж ніяк не зацікавлені в запровадженні європейських екологічних вимог, прозорих дозвільних процедур, а головне – необхідності витрат на модернізацію підприємств на засадах найкращих доступних технологій [3]. Проект №4167–1 був підтриманий Європейською бізнес асоціацією. Разом з тим, згідно висновку Висновок Комітету з питань інтеграції України з Європейським Союзом він був визнаний таким, що не відповідає зобов'язанням України відповідно до Угоди про асоціацію та положенням Директиви 2010/75/ЄС. У травні 2021 року на розгляд були внесені ще два альтернативні законопроекти №4167–2, 4167–3. Профільний комітет (з питань екологічної політики та природокористування) Верховної Ради України підтримав урядовий законопроект, однак в липні 2021 року за результатами остаточного головування його було відхилено та знято з розгляду (як і альтернативні). Законопроектна робота в цьому напрямі фактично зайшла в глухий кут.

У вересні 2021 року група депутатів внесла у Верховну Раду України новий проект Закону «Про інтегроване запобігання та контроль промислового забруднення» (проект №6004), який по-суті співпадає з попереднім урядовим законопроектом №4167. Одночасно було зареєстровано два альтернативних законопроекти: №6004–1 «Про запобігання, зменшення та контроль забруднення, що виникає в результаті промислової діяльності» та №6004–2 «Про забезпечення конституційних прав громадян на безпечне для життя і здоров'я довкілля». Проект №6004–1 представлений тими ж розробниками, що й проект №4167–1 і намагається створити максимально комфортні умови для великих забруднювачів, відкладаючи, зокрема, модернізацію підприємств на принципах найкращих доступних технологій, обмежуючи участь громадськості, послаблюючи умови контролю за викидами та механізм моніторингу тощо. Проект №6004–2 розроблений народними депутатами – представниками Комітету з питань екологічної політики та природокористування, на думку екологів-правників, закріплює збалансовані реальні механізми переходу до європейських вимог [4].

Проекти зараз знаходяться на розгляді в профільному комітеті, а процес їх розгляду поставлено на паузу. Однак, зважаючи на майбутні пер-

спективи повосенньої відбудови України з урахуванням природоохоронних вимог, законодавче регулювання промислового забруднення на засадах Директиви 2010/75/ЄС нині є вкрай необхідним.

Список використаних джерел:

1. Кобецька Н. Р. Інтегрований екологічний дозвіл: вимоги законодавства ЄС, практика реалізації в Польщі, перспективи для України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2018. Випуск 51. Том 1. С. 155–163.

2. Черниш І. Як законопроект № 4167 ліквідує «договорняки» олігархів та чиновників у сфері промислового забруднення. *Бізнес Цензор*. 13.05.2021. URL: https://biz.censor.net/columns/3264605/yak_zakonoprokt_4167_lkvdu_dogovornyaki_olgarhv_ta_chinovnikv_u_sfer_promislovogo_zabrudnennya (дата звернення: 20.11.2022 р.).

3. Топалов М. Екологія на кону: як влада і олігархи ведуть війну за довілля. *Економічна правда*. 10.06.2021. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/06/10/674854/> (дата звернення: 20.11.2022 р.).

4. Громадськість вимагає реальної реформи у сфері промислових викидів. *Екологія. Право. Людина*. 24.11.2021. URL: <http://epl.org.ua/announces/gromadskist-vumagaye-realnoyi-reformy-u-sferi-promyslovyh-vykydiv/> (дата звернення: 20.11.2022 р.).

Ковтун Олена Миколаївна

кандидатка юридичних наук, доцентка,

доцентка кафедри кримінального

та адміністративного права

Академії адвокатури України

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ЗМІНА ПРІОРИТЕТІВ

Анотація: Стаття присвячена проблематиці забезпечення екологічної безпеки України в умовах воєнного стану. Автор досліджує зміну пріоритетів забезпечення національної та глобальної екологічної безпеки в умовах збройної агресії російської федерації проти України.

Ключові слова: екологічна безпека; збройна агресія; воєнний стан; довілля; екологічна шкода; злочини проти довкілля.